

Johan Skjoldborgs tale ved Tyendeforbundets møde i Aarhus skærtorsdag

Taler

Johan Martinus Nielsen
Skjoldborg
Forfatter og aktivist i
husmandsbevægelsen

Dato

16. april 1908

Sted

Aarhus

1 TALE VED TYENDEFORBUNDETS MØDE I AARHUS
SKÆRTORS DAG 1908

5 Jeg vil gerne holde en lille Tale her ved dette Møde hvor Tyendeforbundet søger
at vække Offentlighedens Opmærksomhed for, at herefter maa der regnes med
nye Skarer af Landets Børn, der strømmer til, hvor Lyset skinner, hvor
Rettigheder uddeles og Pligter paalægges, her hvor nye Rækker af Landets unge
Sønner og Døtre staar frem og tilbyder deres Arms Kraft, deres Viljes Styrke og
forlanger Mands Ret og Mands Ansvar i Samfundets Liv.

10

Tyendeforbundet, der ogsaa ved dette Møde søger at træde tydeligere frem, er
en Organisation af Børn fra Udmarkshytterne omkring i vort Land.

15

Det er Børn fra „Pilehuset“, „Kragehuset“, „Slavehusene“ og alle andre Hytter
og Huse spredt over Landet, der nu samler sig.

Disse Børn har taget hinandens Hænder, og i Trofasthed holder de fast.

20

Udmarksfolkene er dem, der bo'r nærmest ved Ræv og Hare. Det er dem, der
med deres Træskoringe slider de mange Stier, der fra Herregaarde og Bondebyer
fører ud til Hytterne. Dem, der lever af Margarine, Fut-Mælk, svenske Sild og
Kartofler.

25

Udmarksfolkene er dem, der trælleagtig siger „Om Forladelse“, naar nogen
træder dem paa Tærne, dem, der aldrig tør sige Nej, men bare naa-ja og hum-
ha. Dem, der kun kender Luthers lille Katekismus og ellers ikke Forskel paa
højre og venstre. Dem, der trætte er sunkne dybt i Sløvhed og Last, dem hvis

Livsløst er slukket, fordi den ingen Næring har faaet. Dem, der kæmper
30 mandelig en Stridsmands Kamp. Dem, der taalmodig bærer Livet.

Disse Udmarksfolk, der i Dag holder Skærtorsdag rundt i Smaahusene, havde
vel næppe tænkt at deres Børn turde vove at sætte noget som Tyendeforbundet i
Gang, — om de overhovedet tænker.

35 Mange gamle ryster paa Hovedet og er maaske rede til at fordømme en saadan
Handling, saa trælleagtig dybt er de sunken i deres kummerlige Vankundighed.

Udmarkerne er det afsidesliggende, det forsømte, Overdrevene, Kærene og
40 Moserne, Heden, Klitten, det udyrkede. Men i et Kultur-Land skal der ingen
Udmarker være.

Og ingen Udmarksfolk.

45 Det maa være stolt at tilhøre en Nation, hvor enkelte Stormænds Navne lyser
som Stjerner om Natten; det er endnu stoltere at tilhøre et Folk, hvor Dagens
Lys, hvor Solen naar ud til den yderste Vraa.

Vi her i Danmark har nogle naturlige Betingelser for at naa et godt Stykke hen
50 ad den rigtige Vej.

Nu vaagner de helt ud i Vejgrøfterne og ind i Karlekamrene, nu efter at
Husmændene har rækket og strækket sig. Det gryr. Der kommer en ny Tid. Det
bliver Byarbejderen, Husmanden, Landarbejderen, Tyendet, det bliver disse
55 Udmarksfolk, der vil forny vort Folkeliv og vor Politik. Den ny Tid hører
Udmarksfolkene til. Ikke for at trampe andre ned, men for at de kan virkeliggøre
de Retfærdighedskrav, de humane Grundtanker, der i Samfundslivet
tilvejebringer de rette Betingelser for en rig og blomstrende personlig Udvikling
— for alle.

60 Den landlige Tyendebevægelse kan slutte sig naturligt til Husmandsbevægelsen
m. H. t. f. Eks. Kravet om let og billig Adgang til Jord, det, der vel nu yderligere
vil faa Vægt, naar den unge organiserede Landarbejder træder til.

65 Der staar Tusinder af unge Mænd med raske Arme, med Lyst til at ta' fat, naar
de bare havde en Stump Jord. Og Jord er der nok af, men nogle faa mægtige i

Samfundet har laaset for den.

70 Her tænker jeg ogsaa at Ungdommen vil trænge paa. Fordi den bærer Drømmen om Lykken i sit Sind, og fordi dens Opvaagnen maa betyde, at den energisk vil virkeliggøre Drømmen i Handling.

Land-Tyendet kan nok sammen med Husmænd og Landarbejdere synge
75 følgende Vers tostemmigt:

Vi vil rejse nye Huse,

nye Hjem fra Strand til Strand,

80 med de hundred Tusind Haver

smykket skal du staa vort Land.

85 Det er fortræffeligt, at Tyendet trænger de nære og praktiske Krav om Løn, Bolig, Tyendelov o. s. v. stærkt frem. En Bevægelse, der vil naa noget, men indeholde paatagelige Realiteter.

Men desuden maa man vente, at Tyendet, der begynder fra Ungdommen af,
90 ganske anderledes end f. Eks. Husmændene faar Oplysningen, Sansen for personlig Udvikling med.

Tyendet taler om at rejse en Højskole. Ja vel, hvorfor ikke? Jeg kan forstaa, at Tyendet kunde ønske en Ungdomsskole, der er mere i Flugt med Tiden, end
95 Højskolen i Almindelighed er. Det er naturligt, at Tyendet ikke er glad for en Skole, der gennemgaaende synes konservativ paa saa mange Punkter.

Navnlig kan jeg forstaa, at Tyendet ønsker en Ungdomsskole, der viser en virkelig Varme og Forstaaelse af sociale Strømninger, af selve Tyendets
100 tilsidesatte Stilling, af Udmarksfolkenes hele Bevægelse.

Naar Spørgsmaalet er om Oplysningssiden, saa vær ikke bange for de Spøgelser, som de magthavende til enhver Tid vil stille op for at skræmme jer og holde jer lankede i en ufri Tilstand. Og er det virkelig Alvor med jeres Trang til
105 Oplysning, saa vær respektløse overfor al Avtoritetsvæsen, fra hvad Side det end

melder sig. Den selvstændige Kultur bygger paa Personlighedens faste Bund.

110 Hvorledes det ellers vil gaa jeres unge Bevægelse skal jeg sige jer, naar I vil fortælle mig, hvorledes I passer jeres Pladser og hvorledes I anvender jeres Fritid. Fremtiden ligger i jeres egen Haand.

115 Vær tro i jeres Tjeneste. Bliv stærke i Viljen, varme Følelsen, klar i Tanken, vaagne. Taal ingen Krænkelser. Vær ridderlige og stolte. Det giver en god Samvittighed, en god Samvittighed giver Mod, og Modet fører til Sejr.

Fremtiden hører den dygtigste, den braveste, den kække til.

Men der bliver jo noget at kæmpe med forinden.

120

I har vel mærket, at I har Modstandere. Det har Udmarksfolkenes Børn altid. Men I skal sejre ved egne Kræfter. Den, der stoler paa andre, fortjener ingen Sejr.

125 Der er Folk, som er jeres Modstandere af teoretiske Grunde eller fordi deres selskabelige Kres vil det, men ikke er det i deres Hjerte. Dem overvinder I let. — Men der er ogsaa Modstandere af Magtsyge og Herskelyst. Den Slags er der kun en Ting at gøre ved: slaa dem ned! I aaben og ærlig Kamp.

130 — Og de egennyttige, der ligefrem ikke under Tyendet tidsvarende Løn, Bolig og Behandling: gaa deres Gaard forbi og lad den gerrige visne. Men dem, der klager over Tyendets Ladhed, Ligegyldighed og Ødselhed, den Slags Modstandere overvindes paa den Maade, at det bliver en fastslaaet Kendsgerning, at det bedste og mest samvittighedsfulde Tyende faas altid fra Tyendeforbundets organiserede Rækker.

135

Det er jeres Ære og jeres Ansvar. —

140 Den romerske Feltherre Marius førte en Gang sine Soldater mod vilde og barbariske Horder, og hans Soldater frygtede dem og turde næppe indlade sig i Slag med dem. Men en Dag det var brændende Hede hans Folk gispede af Tørst, stillede han dem op saaledes, at han fik Barbarerne mellem sig og nogle frisk rislende Kilder, og da raabte han til sine Folk:

„Vil I have Vand, saa slaa Fjenden!“

Det samme kan siges om den unge Tyendebevægelse. Den er fremfor alt et Spørgsmaal om Energi.

150 Bag Modstanden springer Kilderne. I er jo unge hvad vil det sige andet end det, at I har en krum Hals.

Det, der saa til Slut kommer ud af det er, at Børnene fra Udmarkshytterne ikke mere er krybende, ikke krumryggede, ikke gammeldags almueagtige, ikke
155 lavsindede, ikke blinker, som dem der lever i Skyggen, men at de er aabne og fri, glade og gode, kække.

Det skulde helst være en frejdig Slægt af Mænd og Kvinder, der skulde bo i de nye Husmandshuse, der forhaabentlig om faa Aar vil forskønne vort Land og
160 føje et nyt Træk til Danmarks Fysiognomi.

Og det, der i det hele kommer ud af den i vore Dage saa brede og mægtige Bevægelse, hvoraf Tyendeforbundet er et Udslag, Tilstrømningen af nye Skarer, der hver Dag kommer fra Udmarkerne og svinger ind i Kulturstrømmen, —
165 det, der kort sagt kommer ud af Udmarksfolkenes Bevægelse for Nationen, Fædrelandet, Folkelivet, det er den Fornyelse, den Sundhed og Styrke det Land faar, hvor der ingen Udmarksfolk findes.

Kilde

170 Skjoldborg, Johan: Udmarksfolkene - Artikler og Taler. Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag, København 1912.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

175 Bondebevægelsen, Folkemødetale, Foredrag, Husmandsbevægelsen, Taler om velfærdsstaten

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/johan-skjoldborgs-tale-ved-tyendeforbundets-moede-i-aarhus-skaertorsdag>

180